

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Uudistus ei pääosin edistä sille asetettuja tavoitteita. Kustannukset julkiselle taloudelle kasvavat.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Vaatimuksia ei tule kiristää ehdotetulla tavalla, sillä hankintalain vaatimukset aiheuttavat jo nyt huomattavaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia erityisesti pienille hankintayksiköille.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Vaatimuksia ei tule kiristää ehdotetulla tavalla, sillä hankintalain vaatimukset aiheuttavat jo nyt huomattavaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia erityisesti pienille hankintayksiköille.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Hankintojen jakamisveloitteen voi ennakoida lisäävän valitusten määrää. Mahdollisen sääntelyn tulisi olla mahdollisimman yksiselitteistä. Vastustamme ehdottomasti pienten hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa lisäävää hankintamenettelyä koskevaa kertomusta, jonka emme katso tuovan lisäarvoa jo nyt

tiukasti säädeltyyn hankintaprosessiin. Pienillä paikkakunnilla joidenkin palveluiden tarjonta on niin vähäistä, että este hyväksyä ainoa tarjous, vaikeuttaisi hankintojen tekemistä kohtuuttomasti.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Esitys ei ole tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen ottaen huomioon julkisen talouden sopeuttamistarve.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Sidosyksikköihin jäisi käytännössä vain 10 suurinta omistajaa. Tästä seuraisi, että erityisesti pienten ja keskisuurten kuntien taloushallinnon ja ICT-palvelutuotannon kustannusten arvioidaan yleisesti kallistuvan markkinoilta tehtävän kilpailutuksen seurauksena 20-30 %, mikä on kestävätilanne ottaen huomioon monien kuntien talouden sopeuttamistarve. Arvioimme, että yksittäisellä pienellä kunnalla kustannusten kasvu voi olla nykyisestä tasosta jopa 50-100 %. Pudasjärven kaupungin kohdalla yksistään tästä lakimuutoksesta mahdollisesti realisoituva taloushallintopalvelutuotannon ja ICT-palvelutuotannon siirto hankittavaksi muuten kuin sidosyksikköhankintana voi aiheuttaa mittaluokaltaan lisäkustannukset, jotka vaarantavat talouden sopeuttamisen onnistumisen.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Eryityisesti pienten ja keskisuurten kuntien taloushallinnon ja ICT-palvelutuotannon kustannusten arvioidaan yleisesti kallistuvan markkinoilta tehtävän kilpailutuksen seurauksena 20-30 %, mikä on kestävätilanne ottaen huomioon monien kuntien talouden sopeuttamistarve. Arvioimme, että yksittäisellä pienellä kunnalla kustannusten kasvu voi olla nykyisestä tasosta jopa 50-100 %. Pudasjärven kaupungilla esitetty sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimus voisi nostaa taloushallinto- ja ICT-palveluiden kustannuksia vuositasolla arviolta 300 000 euroa, joka vastaa noin kolmea kymmenystä kunnan tuloveroprosentissa, joka on jo nyt maksimitasolla. Pudasjärven kaupungin kohdalla yksistään tästä lakimuutoksesta mahdollisesti realisoituva lisäkustannus voisi siis vaarantaa talouden sopeuttamisen onnistumisen.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Suunnitelmaa ei ole. Lienee kuitenkin ilmeistä, että pääosa yhtiöistä tekisi järjestelyt, joissa yhtiöön jäisi 10 (suurinta) omistajaa muiden (pienempien) jäädessä oman onnensa nojaan ja maksaessa pääosan lakiuudistuksesta aiheutuvasta kustannusten noususta.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Erityisesti yksityinen taloushallintopalvelutuotannon ja ICT-palvelutuotannon sektori voisi tehdä erityisesti alkuvaiheessa markkinoiden ajautuessa kysynnän ja tarjonnan epätasapainoon erittäin hyvää tulosta.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Jos esitetty muutos joka tapauksessa astuu voimaan, tulee siirtymäajan olla vähintään 10 vuotta. Tämä todennäköisesti vähentäisi pienille ja keskisuurille kunnille aiheutuvien kustannusten nousua, mutta ei estäisi sitä kokonaan. Käytännössä suuri osa koko Suomen kuntien ICT-infrasta tulisi rakentaa uudelleen,

mikä veisi nopeimmillaankin useita vuosia. Hyvinvointialueiden osalta tilanne on erikoinen: ICT-muutuskustannuksia on vasta rahoitettu julkisin varoin. Lakimuutoksen seurauksena kielletyiksi muuttuvat sidosyksikköhankinnat (koskee osaa toteutuksista) tulisi purkaa ja melko tuoreen ICT-infran rakentaminen

aloittaa taas alusta. On myös epäselvää, olisiko markkinoilla kykyä vastata nopeaan kysynnän kasvuun.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Siirtymäaikakirjauksen tulisi mahdollistaa nykyinen toiminta koko siirtymäajan, jotta siirtymät voisivat tapahtua vuosien kuluessa vaiheittain, jolloin kysynnällä ja tarjonnalla on paremmat edellytykset pysyä tasapainossa rajaten kustannusten nousua.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistususuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Ensisijaisesti tulisi tehdä rajaus, että sidosyksiköiden vähimmäisomistusosuutta ei sovellettaisi taloushallintopalveluiden ja ICT-palvelutuotannon hankintoihin alle 10 000 asukkaan kunnissa. Toissijaisesti: ICT-palvelutuotanto tulisi rajata vähimmäisomistusosuussäädösten ulkopuolelle (ottaen huomioon myös ja erityisesti turvallisuuden ja huoltovarmuuden turvaaminen).

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Ei huomautettavaa.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Muutos on kannatettava.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Muutos vähentää hallinnollista taakkaa.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastustamme ehdottomasti jälki-ilmoitusvaatimuksen laajentamista ehdotetulla tavalla, sillä hankintalain vaatimukset aiheuttavat jo nyt huomattavaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia erityisesti pienille hankintayksiköille.

Muut huomiot

Viitaten mietinnön lukuun 7.1.: Kuntien kokonaan omistamien tytäryhtiöiden sidosyksikköhankinnat tulisi sallia lain tasolla vähintään niiden yhtiöiden osalta, jotka eivät toimi kilpailutilanteessa markkinoilla. Esimerkiksi kokonaan kuntien omistamat vesi- ja kehitysyritykset käyttävät tällä hetkellä yleisesti

sidosyksikköhankintoja. Jos katsotaan, ettei tämä ole sallittua, kieltä tulisi säätää selvästi. Käyttämisen kieltäminen olisi sinällään ymmärrettävämpää kilpailutilanteessa toimiville tytäryhtiöille. Nykykäytännön lopettaminen lisäisi tytäryhtiöille - ja kokonaan kuntaomisteisina - kuntakonserneille aiheutuvia kustannuksia. Erityisesti pienten tytäryhtiöiden taloushallinnon ja ICT-palvelutuotannon voinee arvioida kallistuvan markkinoilta tehtävän kilpailutuksen seurauksena 20-30 %. Arvioimme, että yksittäisellä pienellä yhtiöllä kustannusten kasvu voi olla nykyisestä tasosta jopa 50-100 %.

Perttunen Ulla-Maija
Pudasjärven kaupunki